

עלון מספר 5: מכון הרצג לחקר ההזדקנות והזיקנה

מכון הרצג לחקר
ההזדקנות והזיקנה

דצמבר 2007

מכון הרצג לחקר ההזדקנות והזיקנה נוסד בשנת 1992
מתרומתם של בני הזוג רוזיטה ואסטבן הרצג.

בעלון מתוארות הפעילויות של מכון הרצג ומוצג מידע לגבי פעילויות עתידיות.

עם פתיחת שנת הלימודים תשס"ח יוצאות לדרך שתי קתדרות מטעם מכון הרצג:

הקתדרה לגרונטולוגים – תשס"ח (2007-2008)

מוח וזיקנה: בין בריאות וחולי

עורכת אקדמית: ד"ר גתית קוה, מכון הרצג

צוות ההיגוי: ניצה אייל, טלי צוק, ד"ר גתית קוה

סדרה בת 4 מפגשים, בימי רביעי בין השעות 16:00 – 19:30 בבניין נפתלי באוניברסיטת תל אביב.

הקתדרה לגרונטולוגים מיועדת לאנשי מקצוע המטפלים בזקנים. מטרתה להציג את חזית הידע הגרונטולוגי ולהוות מסגרת העשרה מעודכנת ומגוונת לאנשי שדה. ההרצאות מלוות בתקצירים ורשימות קריאה.

הקתדרה השלישית – תשס"ח (2007-2008) בנושא: מעגל החיים

עורכת אקדמית: ד"ר גתית קוה, מכון הרצג

סדרה בת 8 מפגשים שפתוחה לקהל הרחב ומתקיימת בשיתוף עם אגודת ידידי אוניברסיטת תל אביב
הסדרה מתקיימת בימי שני בבוקר בין השעות 10:00 – 11:30 בבנין נפתלי באוניברסיטת תל אביב

(פירוט תכניות הקתדרות בהמשך)

הנכם מוזמנים לכנס בינלאומי, להרצאות בנושאי זיקנה, ולמועדון הספר:

כנס מדעי בנושא: איכות חיים בקרב הזקנים ביותר

Adding life to years: Development of sociological and psychological theories and U.S.- Israel research

קהל הגרונטולוגים מוזמן לכנס שיתקיים ב-21/1/08, בשיתוף עם BSF - הקרן הדו-לאומית למדע ארצות הברית-ישראל.

עניינו של כנס זה הוא בהצגת נושאים הקשורים בחקר הזיקנה לקהל מקצועי. הכנס יעסוק במגוון נושאים תיאורטיים ומתודולוגיים בזיקנה בנוגע לאיכות חיים פיזית ונפשית, כגון השפעת תזונה ובריאות על תפקוד ואריכות חיים, הקשר בין רוחניות ודתיות לבין בריאות נפשית ופיזית ועוד. המרצים יכללו חוקרים בינלאומיים וישראלים מובילים בתחום הזיקנה. בנוסף ליום זה יתקיימו דיונים נוספים בקרב החוקרים האורחים בכנס בין התאריכים ה-21/1 ל-24/1. לסטודנטים ולסגל של אוניברסיטת ת"א הנרשמים מראש הכניסה היא חינם ולקהל הרחב 35 ₪. לסגל ולסטודנטים שנרשמים ביום הכנס, דמי ההרשמה הם 35 ₪ ולקהל הרחב 70 ₪. בכנס יהיה תרגום סימולטני לעברית.

להלן התוכנית ליום הכנס באוניברסיטת תל-אביב:

08:30-09:00 *Registration*

09:00-09:30 *Greetings:*

Representative of BSF

Prof. Noah Lewin-Epstein – Dean of the Faculty of Social Sciences

Prof. Leonard Poon – Director, University of Georgia,

Institute of Gerontology

Prof. Jiska Cohen-Mansfield, Director, Herczeg Institute on Aging, Tel Aviv University

09:30-11:20 *Session I, Chair: Prof. Haim Hazan*

09:30-09:55 Models of Studying the Oldest Old & Introduction of the Georgia Models, *Prof. Peter Martin* – Iowa State University

09:55-10:20 From Ageless Self to Selfless Age: Towards a Theoretical Turn in Gerontological Understanding, *Prof. Haim Hazan* – Tel Aviv University

10:20-10:40 Quality & Models of Long Term Care Among the Oldest Old, *Prof. Lee Hyer* – Mercer University Medical Center

10:40-11:05 Studies of the Oldest Old: A Review, *Prof. Leonard Poon* – Director, University of Georgia, Institute of Gerontology

11:05-11:20 Discussion

11:20-11:40 *Coffee Break*

11:40-13:00 *Session II, Chair: Prof. Leonard Poon*

11:40-12:05 Impact of Resources on Successful Adaptation Among The Oldest Old *Prof. Maurice MacDonald* – Iowa State University

12:05-12:25 Impact of Health & Nutrition on Functions and Longevity *Prof. Mary Ann Johnson* – University of Georgia

12:25-12:50 Social Relationship & Well Being in Very Late Life, *Prof. Howard Litwin* – Hebrew University

12:50-13:00 Discussion

13:00-14:00 Lunch

- 14:00-15:30 *Session III, Chair: Prof. Jiska Cohen-Mansfield*
 14:00-14:15 Cognition, Problem Solving, and Daily Functioning Among the Oldest Old, *Dr. Jennifer Margrett* – Iowa State University
 14:15-14:35 The Will to Live as an Indicator of Well-Being and Predictor of Survival at Old Age, *Prof. Sara Carmel* – Ben Gurion University of the Negev
 14:35-14:50 Spirituality & Religiosity Connections to Mental and Physical Health Among the Oldest Old, *Dr. Alex Bishop* – Oklahoma State University
 14:50-15:05 Innovation Among the Oldest Old: Is it Possible? Is it Good? *Dr. Galit Nimrod*, Ben-Gurion University of the Negev.
 15:05-15:25 *Discussion*
 15:30 *Adjournment*

הרצאות פתוחות לגרונטולוגים

20.02.2008 פורום מחקרי - בניין נפתלי (מדעי החברה), קומה 5, חדר 527, 12:00-13:30
 בפורום זה המרצה האורח הוא ד"ר דיויד א. בנט ראש מרכז האלצהיימר באוניברסיטת רש בשיקגו ופרופסור למדעי הנורולוגיה.

10.04.2008 פורום מחקרי - בניין נפתלי (מדעי החברה), קומה 5, חדר 527, 12:00-13:30
 בפורום זה המרצה האורח היא ד"ר מרים רוז, שעובדת ב Quality Improvement Organization ב- Ohio KePRO, Inc. הרצאה זו תעסוק במדדי איכות במוסדות סיעודיים ובמנגנון לשיפור איכות הטיפול במוסדות הללו.

מועדון ספרותי יתקיים בין השעות 14:00 – 15:30 ב-07.01.08 וב 10.03.08, בהנחיית ד"ר מירי ורון, בניין נפתלי, קומה 5, חדר 527.

למפגש המועדון הספרותי הבא, שיעסוק ביצירתו המאוחרת של חיים גורי, יש לקרוא:
 - "מאוחרים" קובץ שירים בהוצאת הקיבוץ המאוחד
 - "אני מלחמת אזרחים" שירה ופרוזה בהוצאת דינור מוציאם לאור והוצאת הקיבוץ המאוחד.

הקתדרה לגרונטולוגים בנושא מוח וזיקנה: בין בריאות וחולי

תכנית ההרצאות:

2.1.2008

15:30 התנסות (כיבוד קל)
 16:00 – 16:15 ברכות ופתיחה: נציגי מכון הרצג ואשל
 16:15 – 17:45 **בין בריא לחולה: מבנה ותפקוד המוח המזדקן**
 ד"ר רוז אבן, מומחה בפסיכיאטריה, רופא בכיר במרפאת שלוותה
 18:15 – 19:30 **אוכל למחשבה: הקשר בין תזונה לתפקוד המוח בזקנה**
 פרופ' אילה הוכמן, המחלקה לביוכימיה, הפקולטה למדעי החיים, אוניברסיטת תל אביב

6.2.2008

16:00 – 17:30 **שינויים תלויי-גיל במוח ובתפקודיו**
 ד"ר אסף גלבע, החוג לפסיכולוגיה, אוניברסיטת חיפה; היחידה לנורולוגיה קוגניטיבית, רמב"ם

18:00 – 19:30 יתרונות המוח המבוגר והדרכים לחיזוקו
ניצה איל, מכון צמתים, ייעוץ פסיכולוגי רב דורי; מכון הרצג לחקר ההזדקנות והזקנה, אוניברסיטת תל אביב

5.3.2008

16:00 – 17:30 מחלות ניווניות של המוח: מאפיינים, אבחון וטיפול
ד"ר נירית לב, המחלקה הנורולוגית והמעבדה לחקר המוח, ביה"ח רבין, קמפוס בילינסון, אוניברסיטת תל אביב

18:00 – 19:30 האם קשיים בזיכרון בגיל המבוגר מעידים על התפתחות מחלת האלצהיימר?
ד"ר גתית קוה, מכון הרצג לחקר ההזדקנות והזקנה, אוניברסיטת תל אביב

2.4.2008

16:00 – 17:30 סטיגמה ומחלת אלצהיימר: מה שבין אמונות לעובדות
פרופ' פרלה ורנר, החוג לגרונטולוגיה, אוניברסיטת חיפה

18:00 – 19:15 קבוצות תמיכה לחולי אלצהיימר בשלבים הראשונים של המחלה
עפרה שגב, פסיכולוגית קלינית, יחידת אשפוז יום, המרכז לבריאות הנפש, באר יעקב

19:15 - 19:30 סיכום הקתדרה: נציגי מכון הרצג ואשל

הקתדרה השלישית – תשס"ח (2007-2008) בנושא: מעגל החיים

עורכת אקדמית: ד"ר גתית קוה, מכון הרצג

סדרה בת 8 מפגשים שפתוחה לקהל הרחב ומתקיימת בשיתוף עם אגודת יידי אוניברסיטת תל אביב הסדרה מתקיימת בימי שני בבוקר בין השעות 10:00 – 11:30 בבנין נפתלי באוניברסיטת תל אביב

עניינה של סדרה זו הוא בהצגת נושאים הקשורים אל מעגל החיים לקהל הרחב. הסדרה תעסוק במגוון תחומים כגון טקסים יהודיים, תרבויות המזרח, פסיכולוגיה, סוציולוגיה, תיאטרון, ביולוגיה וספרות. המרצים בסדרה הם מומחים מהאקדמיה בתחומים אלה.

הרצאות שהתקיימו:

29.10.2007 מעגל החיים היהודי: מטקסי לידה ועד מנהגי אבלות
הרבה גליה סדן, בית דניאל, המרכז ליהדות מתקדמת בתל אביב-יפו

26.11.2007 מעגל החיים ביפן
ד"ר אירית אורבך, החוג ללימודי מזרח אסיה, אוניברסיטת תל אביב

הרצאות שטרם התקיימו:

24.12.2007 בעלי חיים במעגל החיים
פרופ' יוסף טרקל, ראש היחידה לחקר יחסי הגומלין בין אנשים לבעלי חיים, המחלקה לזואולוגיה, אוניברסיטת תל אביב

28.1.2008 חורף, אביב, קיץ, סתיו: התפתחות פסיכולוגית בטווח החיים
ד"ר עירית רגב, מכון צמתים, ייעוץ פסיכולוגי רב דורי

25.2.2008 מעגל הזמן הציבורי: לידתו והתפתחותו של לוח השנה הציבורי
ד"ר אבנר בן עמוס, בית הספר לחינוך, אוניברסיטת תל אביב

24.3.2008 החיים בשבע מערכות: שבעת הגילים של הגיבור השקספירי
פרופ' חנה שקולניקוב, החוג לתיאטרון, אוניברסיטת תל אביב

28.4.2008 השפעת מעגל החיים על תפקוד תאי הגזע במערכת השלד
פרופ' דפנה בניהו, החוג לביולוגיה של התא והיסטולוגיה, בית הספר לרפואה, אוניברסיטת תל אביב

26.5.2008 שיבה מעגלית אל ראשית החיים ביצירתו המאוחרת של ס. יזהר
ד"ר מירי ורון, מרצה לספרות ולתיאטרון

מועדון ספרותי

סדרה בת 3 מפגשים, בימי שני בצהריים בין השעות 14:00 – 15:30, בהנחיית ד"ר מירי ורון

פגישות שהתקיימו:

12.11.2007 "זה היה המקום הראשון ושם היה התחלת הכול" יצירתו המאוחרת של ס. יזהר.

פגישות שטרם התקיימו:

7.1.2008 "עד קצה המאוחר" על הקובץ "מאוחרים" של חיים גורי.

10.3.2008 "הזמן רוחק מעצמו וממני" על יצירתו המאוחרת של אברהם חלפי.

פעילויות שהתקיימו במכון הרצג בשנת הלימודים האקדמית תשס"ח

26.11.2007 פורום מחקרי בשיתוף עם קרן ברגמן

בפורום הוצגו המחקרים של הזוכים במקום הראשון והשני בפרס מטעם קרן ברגמן:

- ירון יבלברג - לספר את השואה: דיבור ושתיקה בעיצוב זיכרון השואה
- יובל פלגי - הקשר בין התנסויות חיים קשות וסגנונות רווחה סובייקטיבית לבין הסתגלות בזיקנה וסיכון תמותה: מחקר לונגיטודינלי

זוכי פרס ברגמן לחקר הזיקנה. בתמונה מימין: ירון יבלברג, פרופ' בקי ברגמן, יובל פלגי, פרופ' דב שמוטקין, פרופ' יסכה כהן-מנספילד, פרופ' חיים חזן

26.11.2007 פורום דוקטורנטים

פרופ' יסכה כהן מנספילד, ראש מכון הרצג, הציגה את נושא המחקר שלה, השתלשלות המחקרית ומגוון שיטות המחקר שפיתחה בסדרת מחקריה על בעיות התנהגות ואתגרי טיפול בחולים דמנטיים, איכות חיים וקידום בריאות.

הצגת תוצאות מחקר בכנסים מקצועיים

- Barak, Y., Ochana, I., & **Golander, H.** Resilience and happiness among survivors of the holocaust compared to non survivors. The 19th Annual International Conference of Holocaust Child Survivors, second and Third Generations, Spouses and Families. Jerusalem, Nov. 5-8, 2007.
- Cohen-Mansfield, J.** Panel facilitator. Alzheimer's Association Seminar: Professional & Practical Process in the Diagnosis of Alzheimer's Disease. Tel-Aviv, Israel. October, 2007.
- Cohen-Mansfield, J.** Longitudinal changes in loneliness in old age: Trends and predictors. APHA 135th Annual Meeting and Expo. Washington, DC. November, 2007.
- Golander, H.** International perspectives on research scholarship with older people: The case of Israel. Working with Older People RRG Group Seminar. The University of Ulster at Jordanstown, Antrim, Northern Ireland, Sept. 17th, 2007 (Keynote speaker).
- Skaat, A., & **Golander, H.** The quality of oncological nursing care and its implications: The patients' viewpoint. Annual conference of the Israeli Oncology Nurses Society, Lod, June 13th, 2007 (awarded research prize).
- Shmotkin, D.**, & Litwin, H. A portrayal of mental health and trauma among Israelis aged 50+: The SHARE-Israel data. The Franco-Israeli Symposium on Aging, Paris, August, 2007.

פרסומי מחקר חדשים של מכון הרצג

- Blumstein, T., **Shmotkin, D.**, **Eyal, N.**, **Shorek, A.**, & Lerner-Geva, L. (in press). A longitudinal evaluation of medication use among the old-old population in Israel. *Research on Aging*.
- Cohen-Mansfield, J.** (2007). Nurses and physicians have different perspectives and roles in medical decisions affecting nursing home residents. *Research Activities AHRQ*, 325, 10.
- Cohen-Mansfield, J.** (2007). The impact of environmental interventions on behavioral symptoms in persons with dementia. *Biddison de la mederic Alzheimer*, 3, 154-163.
- Cohen-Mansfield, J.**, & Bester, A. (2007). What is the flexibility management principle in long term care? Clinical Q&A with the expert on Nursing Home Management. *Annals of Long-Term Care*, 15, 15-16.
- Cohen-Mansfield, J.**, & Biddison, J. (2007). The scope and future trends of gerontechnology: Consumers' opinions and literature survey. *Journal of Technology in Human Services*, 25, 1-19.
- Cohen-Mansfield, J.**, & Lipson, S. (2007). The utility of pain assessment for analgesic use in persons with dementia. *Pain* [Epub ahead of print].
- Cohen-Mansfield, J.**, & Parpura-Gill, A. (2007). Practice style in the nursing home: Dimensions for assessment and progress. *International Journal of Geriatric Psychiatry*. [Epub ahead of print 8/29/97]

- Cohen-Mansfield, J., & Wirtz, P. W.** (2007). Characteristics of adult day care participants who enter a nursing home. *Psychology and Aging, 22*, 354-360.
- Cohen-Mansfield, J., Libin, A., & Marx, M.** (2007). Non-pharmacological treatment of agitation: A controlled trial of systematic individualized intervention. *Journals of Gerontology: Medical Sciences, 62*, 908-916.
- Cohen-Mansfield, J., Parpura-Gill, A.** (2007) Bathing: A framework for intervention focusing on psychosocial, architectural and human factors considerations. *The Archives of Gerontology and Geriatrics, 45*, 121-135.
- Cohen-Mansfield, J., Parpura-Gill, A., Campbell-Kotler, M., Vass, J., MacLennan, B., & Rosenberg, F.** (2007). Shared interest groups (SHIGs) in low-income independent living facilities. *Clinical Gerontologist, 31*, 101-112.
- Golander, H., & Brick, Y.** (Eds.) (2007 in press). A mission of compassion and brotherhood: The history of Malben – Joint in Israel 1949-1975. Jerusalem: Eshel publications. (English version).
- Hazan, H.** (2007). What does Agamben expose? *Israeli Sociology, 8*, 349-353. (in Hebrew).
- Hazan, H.** (in press). The return of the old savage: The old as other in anthropological Discourse. *International Journal of Sociology and Social Policy*.
- Hirvensalo, M., **Cohen-Mansfield, J., Rind, S., & Guralnik, J. M.** (2007). Assessment of impairments that limit exercise and use of impairment information to generate an exercise. *Journal of Aging and Physical Activity, 15*, 459-477.
- Jensen, B., & **Cohen-Mansfield, J.** (2007). Changes in habits related to self-care in dementia: The nursing home vs. adult day care. *American Journal of Alzheimer's Disease and Other Dementias, 22*, 184-189.
- Kavé, G.** Monthly column on the topic of Language and Aging, *Dorot: Magazine for the promotion of services for the elderly*.
- Kavé, G., Bar Ze'ev, H., & Lev, A.** (2007). Morphological processing with deficient phonological short-term memory. *Cognitive Neuropsychology, 5*, 516-534.
- Palgi, Y., & **Shmotkin, D.** (in press). The relations of experiences in World War II and affect types of subjective well-being with functioning and mortality at old-old age. *Gerontologia*. (in Hebrew).
- חזן, ח. (2006). אין קול ואין עונה (עורכות ח. הרצוג וכ. להד), יודעים ושותקים: מנגנוני השתקה והכחשה בחברה הישראלית. ירושלים: מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד, עמ' 100-104.

פינת המחקר

Combining Happiness and Suffering in a Retrospective View of Anchor Periods in Life: A Differential Approach to Subjective Well-Being

Dov Shmotkin, Michal Berkovich and Keren Cohen

Abstract

The intersection of dimensions of subjective well-being (SWB) generates *SWB types*. We delineated SWB types by cross-tabulating happiness and suffering ratings that participants attributed to outstandingly meaningful periods in their life referred to as *anchor periods*. A sample of 499 older Israelis (age 58-94) was queried about two positive periods (the happiest, the most important) and two negative periods (the most miserable, the most difficult). A variety of variables discriminated between the more frequent *congruous* types of *Happy* (high happiness and low suffering) and *Unhappy*

(low happiness and high suffering), but also presented the *incongruous* types of *Inflated* (high happiness and high suffering) and *Deflated* (low happiness and low suffering) as discriminable. Thus, women were more likely to be *Inflated* whereas men were more likely to be *Deflated*; low education related more to *Happy* in the happiest period and to *Unhappy* in the negative periods; present life satisfaction related more to *Happy* than to *Unhappy* in the positive, but not in the negative, periods; and Holocaust survivors were more likely to be *Deflated* and *Unhappy* in the negative, but not in the positive, periods. The study supported a differential perspective on SWB within people's narratives of their lives.

מי אנחנו? על מכון הרצג לחקר ההזדקנות והזיקנה

מכון הרצג לחקר ההזדקנות והזיקנה נוסד בשנת 1992 באוניברסיטת תל-אביב. למכון אוריינטציה רב-תחומית המתבטאת בשיתוף פעולה בין הפקולטה למדעי החברה לבין הפקולטה לרפואה.

מטרות המכון

מחקר

המכון יוזם, מקדם ומעודד מחקר גרונטולוגי באקדמיה. המטרה המרכזית היא בניית "קהילה גרונטולוגית חוקרת" רב-תחומית שמחקריה יעשירו את הידע בתחום האקדמי ויפרו חשיבה חברתית-יישומית לשיפור איכות החיים של אנשים בגיל הזיקנה.

הפצת ידע גרונטולוגי באקדמיה

המכון מקדם את הפצת הידע הגרונטולוגי באקדמיה באמצעות ימי עיון לחברי הסגל האקדמי ולסטודנטים בנושאים גרונטולוגיים והפצת פרסומים מדעיים מרכזיים בנושאים גרונטולוגיים.

קשר עם מקבלי החלטות וקובעי מדיניות בחברה

המכון רואה את עצמו כחלק בלתי נפרד מהקהילה והחברה ומן הסוגיות המעסיקות אותן. אחת ממטרותיו היא שינוי עמדות כלפי הזיקנה בחברה והעשרת מקבלי החלטות וקובעי מדיניות בידע מעודכן ותקף לגבי אנשים זקנים.

קשר עם הקהילה

המכון מקיים קשר עם הקהילה באמצעות ימי עיון בנושאים גרונטולוגיים המופנים לקהל הרחב וכן באמצעות ייעוץ לארגונים המפתחים שירותים לאנשים מבוגרים בקהילה.

צוות המכון:

ראש המכון: פרופ' יסכה כהן-מנספילד

פרופ' חיים חזן
 פרופ' חווה גולנדר
 פרופ' יעקב לומרנץ
 פרופ' דב שמוטקין
 ד"ר אדריאן וולטר-גיזבורג
 ד"ר גתית קוה
 גב' ניצה אייל
 גב' אביבה שורק

צור עימנו קשר

המעוניינים במידע על פעילויות עתידיות מוזמנים לפנות אל מזכירות המכון. כמו כן, נודה לכם על העברת פרטים אישיים מעודכנים למשלוח דואר ולקשר טלפוני.

אנא, העבירו עלון זה לכל המתעניינים בתחום הזיקנה.

פרטים להתקשרות:

כתובת: מכון הרצג לחקר זקנה, אוניברסיטת תל-אביב, רמת אביב, ת"ד 39040, תל-אביב, 69778 טלפון: 03-6409544; פקס: 03-6407339; אימייל: herczeg@post.tau.ac.il

אתר המכון:

<http://www.spirit.tau.ac.il/xeddexcms008/manage.asp?siteid=59>

המכון ממוקם בבנין מדעי החברה (בנין נפתלי), בקומה השביעית, חדרים 726,725
 .732